

Stavovi o vlastitom oralnom zdravlju pacijenata koji su se odazvali na pregled u svrhu ranog otkrivanja potencijalno malignih promjena usne šupljine

Luketić, Klara

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, School of Medicine / Sveučilište u Splitu, Medicinski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:171:330513>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-23**

Repository / Repozitorij:

[MEFST Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
MEDICINSKI FAKULTET**

Klara Luketić

**STAVOVI O VLASTITOM ORALNOM ZDRAVLJU PACIJENATA KOJI SU SE
ODAZVALI NA PREGLED U SVRHU RANOG OTKRIVANJA POTENCIJALNO
MALIGNIH PROMJENA USNE ŠUPLJINE**

Diplomski rad

Akademska godina:

2022./2023.

izv. prof. dr. sc. Livia Cigić, dr. med. dent.

Split, rujan 2023.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1. Oralno zdravlje	2
1.1.1. Oralna higijena.....	2
1.1.2. Prehrana.....	3
1.1.3. Pušenje.....	3
1.1.4. Konzumacija alkohola	4
1.2. Redovita dentalna skrb	5
1.3. Oralna medicina i oralno zdravlje.....	5
2. CILJEVI ISTRAŽIVANJA	6
2.1. Hipoteze	7
3. MATERIJALI I METODE.....	8
3.1. Ispitanici.....	9
3.2. Anketni upitnik	9
3.3. Statistička obrada podataka	10
4. REZULTATI.....	11
5. RASPRAVA.....	23
6. ZAKLJUČCI.....	28
7. POPIS CITIRANE LITERATURE	30
8. SAŽETAK	33
9. SUMMARY	35
10. ŽIVOTOPIS	37
11. PRILOG.....	39

*Veliko hvala mojoj mentorici, prof. dr. sc. Liviji Cigić, dr. med. dent. na velikoj pomoći
prilikom izrade ovog diplomskog rada.*

*Zahvaljujem i svojoj mentorici na praksi, doktorici Leoni Lovrić i sestri Dori Bralić na prilici
za rad, svim savjetima i pomoći, kao i na lijepim uspomnama za cijeli život!*

*Zahvaljujem svim svojim prijateljima i kolegama koji su sa mnom dijelili sve prelijepo, ali i
izazovne trenutke studiranja! Na kraju pamtim samo ono lijepo i studentsko doba ostat će mi
u najljepšem sjećanju!*

*Najviše hvala mojoj obitelji, mami, tati i Dori, koji me podržavaju i vjeruju u mene cijelo
moje školovanje! Bez Vas ne bih bila ovo što danas jesam, ovo je i Vaš uspjeh!*

Posebno hvala mom Luki!

1. UVOD

1.1. Oralno zdravlje

Brojna znanstvena istraživanja na području medicine iznova dokazuju važnost oralnog zdravlja kao osnove za opće zdravlje i za dobrobit organizma (1). Oralno zdravlje utječe na oralnu funkciju i odražava se na društvenu interakciju, kvalitetu života i čini sastavni dio cjelokupnog zdravlja (2, 3). Karijes, bolesti parodonta te oralni karcinom najčešće su bolesti koje predstavljaju prijetnju oralnom zdravlju (4). Najznačajniji čimbenici koji mogu dovesti do pojave oralnih bolesti su neodgovarajuće provođenje oralne higijene, loše prehrambene navike, konzumacija alkohola i pušenje (2).

1.1.1. Oralna higijena

Oralna higijena provedena mehaničkim mjerama uz kemoterapijsku dopunu utječe na oralnu mikrofloru i osigurava zdravlje parodonta i tvrdih zubnih tkiva (5). Četkanjem zuba uz uvjet da je četkanje dovoljno temeljito i da se provodi u odgovarajućim vremenskim intervalima pouzdano se može kontrolirati plak na zubima (6).

Najčešće korištena sredstva su četkica za zube i zubni konac, a smatra se da kod parodontoloških pacijenata interdentalne četkice i drveni štapići mogu imati veću učinkovitost. Paste za zube, tekućine za ispiranje usta, gelovi, antibakterijski i kariostatski pripravci spadaju u kemoterapijska sredstva koja korištena uz mehaničke mjere poboljšavaju oralnu higijenu (5).

Međuzubne površine pretkutnjaka i kutnjaka zbog slabije dostupnosti sredstvima čišćenja predstavljaju predilekcijsko mjesto za nakupljanje plaka pa se na tim površinama zuba češće razvija karijes i parodontitis. Zbog toga bi uvođenje sredstava za interdentalno čišćenje, poput interdentalne četkice, zubnog konca i drvenih štapića trebao biti dio svakodnevne oralne higijene. Interdentalne četkice imaju sposobnost uklanjanja plaka 2 – 2,5 mm ispod gingivalnog ruba, a dostupne su im i konkavnosti aproksimalnih površina korijena kod zubi s gubitkom gingivalnog pričvrstka koje nisu dostupne zubnom koncu i drvenim štapićima (6).

Poduka o provođenju oralne higijene ne bi se primarno trebala usredotočavati na vrijeme četkanja zbog individualnih razlika kao što su anatomske varijacije, pacijentova spretnost ili pacijentovo stanje poput parodontitisa koji zahtjeva upotrebu dodatnih sredstava za higijenu. Svakodnevno u stomatološkoj praksi preporuča se četkanje zubi dvaput dnevno u

trajanju od dvije minute pastom koja sadrži fluoride zbog njihove sposobnost remineralizacije (6).

1.1.2. Prehrana

Zdrava prehrana podrazumijeva unošenje dovoljno makronutrijenata, odnosno ugljikohidrata, masti i proteina koji odgovaraju na energetske i fiziološke potrebe organizma uz dovoljnu hidraciju i dovoljno mikronutrijenata, odnosno vitamina i minerala potrebnih za fiziološko funkcioniranje organizma (7).

Prehrana koja se sastoji od masnog i prerađenog mesa, rafiniranih žitarica, hrane bogate soli, šećerom i zasićenim mastima, a s malo zastupljenog svježeg voća i povrća, postaje globalni obrazac prehrane koji se povezuje sa značajnim porastom nezaraznih kroničnih bolesti (7). Neodvojivosti općeg i oralnog zdravlja govori u prilog činjenica da prehrana koja smanjuje obolijevanje od kardiovaskularnih bolesti, pretilosti i raka, ujedno smanjuje i pojavnost zubnog karijesa (8).

Razvoj zubnog karijesa, erozija zuba, parodontitis i rak usne šupljine oralne su bolesti koje mogu biti uvjetovane prehranom (2). Kiseli voćni sokovi, gazirana pića i slatkiši, namirnice su koje povećavaju izgled za pojavu dentalnih erozija, nasuprot tome, mlijeko i jogurt imaju zaštitni učinak (9).

Gubitak zubi, a posljedično i smanjenje žvačne funkcije pokazali su se kao faktori koji mogu utjecati na kvalitetu prehrane. Smanjena žvačna funkcija dovodi do izbjegavanja namirnica poput kruha s cjelovitim žitaricama, sirovog povrća, bobičastog voća, grožđa, rajčice i ostale hrane bogate sjemenkama i košticama i na taj način smanjuje kvalitetu prehrane (8).

1.1.3. Pušenje

Konзумiranje duhanskih proizvoda jedan je od vodećih uzroka smrti koja se mogla prevenirati u svijetu (10). Liječnici dentalne medicine imaju veliku važnost kod pružanja edukacije i podrške svojim pacijentima pušačima kod prestanka pušenja, a pušenje kao faktor rizika važno je razmatrati uvijek kod planiranja i pružanja stomatološkog liječenja (11). Pušenje duhana predstavlja veliko zdravstveno i financijsko opterećenje društva i pojedinca (12).

Posljedice pušenja su povećani rizik obolijevanja od karcinoma, kardiovaskularne i cerebrovaskularne bolesti, bolesti pluća i dijabetes. Pušenje također utječe na zdravlje usne šupljine uzrokujući parodontološke bolesti, neuspjehe kod liječenja implantatima, usporeno cijeljenje rana, prekancerozne lezije i oralni karcinom (10).

Elektroničke cigarete moguća su manja štetna alternativa pušenju duhana kod osoba koje su pušači i kod kojih je njihova uloga pomoć pri prestanku pušenja. Ukoliko se koriste dugoročno ili ukoliko ih koriste osobe koje su nepušači, potencijalno mogu predstavljati opasnost za zdravlje (11).

1.1.4. Konzumacija alkohola

Prekomjerna konzumacija alkohola predstavlja javnozdravstveni problem diljem svijeta (13). Posljedice alkohola odražavaju se na psihičko i fizičko zdravlje čovjeka te na socijalni i ekonomski aspekt života pojedinca (14).

Ljudi koji svakodnevno konzumiraju alkohol imaju povećani rizik od razvoja zubnog karijesa, bolesti gingive i orofaringealnog karcinoma (13). Rizik od karcinoma se povećava ukoliko pojedinac uz alkohol konzumira i cigarete (14).

Dugotrajna konzumacija alkohola može dovesti do sijaladenoze, bezbolnog uvećanja žlijezde slinovnice, koja je povezana s perifernom neuropatijom izazvanom etanolom. Takvo stanje žlijezda slinovnica, najčešće zaušne žlijezde (*glandula parotis*), dovodi do poremećaja metabolizma žlijezde i izlučivanja sline. Smanjena količina sline uz smanjeni puferski kapacitet sline i smanjena posvećenost oralnoj higijeni povećavaju rizik obolijevanja od zubnog karijesa i bolesti gingive (14).

Ostali faktori koji pridonose razvoju zubnog karijesa su zastupljenost kariogene hrane i zaslađenih napitaka u prehrani uz alkohol, kao i kiseli karakter alkoholnih pića koji nakon što se alkohol metabolizira u ustima dovodi do smanjenja pH vrijednosti sline ispod kritične razine i demineralizacije (14).

Kiseli medij doprinosi i eroziji zuba, odnosno gubitku zubne cakline i čini površinu zuba osjetljivu na mehanička oštećenja uzrokovana funkcijskim i parafunkcijskim kretnjama ili četkanjem zubi. Alkohol indirektno, kao rezultat malnutricije može izazvati upalu jezika (*glossitis*), upalu gingive (*gingivitis*) te ponekad i upalu kuta usne (*cheilitis angularis*) (14).

1.2. Redovita dentalna skrb

Neredovite posjete liječniku dentalne medicine, kao i neustrajnost kod odlaska liječniku prilikom stomatološkog liječenja te nedovoljna informiranost i znanje o oralnom zdravlju, stanja su koja pogoduju slabijem oralnom zdravlju. Oralna zdravstvena pismenost zdravstvena je odrednica koju se može povezati s navikama i ponašanjem vezanim uz zdravlje koje utječu na oralno zdravstveno stanje (15).

Istraživanja pokazuju da su ženski spol, viši stupanj obrazovanja majke, skrbnici starije dobi i korištenje privatne stomatološke skrbi povezani s višim razinama oralne zdravstvene pismenosti (15). Također, viši obiteljski prihodi i viša razina obrazovanja roditelja povezuju se s nižom prisutnošću karijesa kod djece (16).

1.3. Oralna medicina i oralno zdravlje

Oralna medicina definira se kao specijalizirano područje dentalne medicine, smješteno na samom sučelju medicine i dentalne medicine, kojoj je zadatak dijagnoza i liječenje bolesti koje zahvaćaju oralnu i maksilofacijalnu regiju.

Bolesti oralne sluznice, sindromi orofacijalne boli, bolesti žlijezda slinovnica te oralne manifestacije sistemskih bolesti neka su od stanja s kojim se specijalisti oralne medicine suočavaju u svakodnevnoj praksi.

Porast postotka stanovnika starije dobi u mnogim zemljama, kao i brz napredak medicine i dentalne medicine, predstavljaju izazov u budućnosti kod postavljanja odgovarajuće dijagnoze i liječenja oralno-medicinskih pacijenata (17).

2. CILJEVI ISTRAŽIVANJA

Cilj ovog istraživanja bio je procijeniti navike i stavove vezane uz oralno zdravlje pacijenata koji su se odazvali na pregled u svrhu ranog otkrivanja potencijalno malignih promjena usne šupljine.

Sporedni ciljevi istraživanja bili su:

1. Procijeniti navike oralne higijene;
2. Procijeniti kvalitetu prehrane;
3. Procijeniti učestalost konzumacije duhana;
4. Procijeniti učestalost konzumacije alkoholnih pića;
5. Procijeniti redovitost i razloge odlasku liječniku dentalne medicine.

2.1. Hipoteze

Hipoteze ovog istraživanja su da će ispitanici pokazati dobre navike oralne higijene, prehrane, redovitosti odlasku liječniku te da neće imati štetne navike pušenja i konzumiranja alkohola.

3. MATERIJALI I METODE

Ova presječna studija provedena je na Katedri za oralnu medicinu i parodontologiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Splitu u travnju 2022. i 2023. godine. Studiju je odobrilo Etičko povjerenstvo Medicinskog fakulteta u Splitu.

Ispitanici su ispunili anketne upitnike koji su dio MADE (Mobile Access Dental Clinic) projekta koji je sufinanciran iz Interreg IPA programa prekogranične suradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora 2014.-2020 te kojem je vodeći projektni partner Medicinski fakultet Sveučilišta u Splitu.

Svim ispitanicima objašnjeno je da je anketni upitnik anoniman, da je ispunjavanje upitnika dobrovoljno i da ispunjavanjem anketnog upitnika sudjeluju u istraživanju koje će se provoditi u svrhu izradbe diplomskog rada. Upitnik ne sadržava pitanja koja bi mogla otkriti identitet ispitanika, a osobna pitanja uključuju podatke o dobi, spolu, lokaciji prebivališta i razini obrazovanja.

3.1. Ispitanici

Anketni upitnik ispunjavali su pacijenti koji su se odazvali na Dan otvorenih vrata koji se provodio u ambulanti oralne medicine Odjela za dentalnu medicinu Zavoda za maksilofacijalnu kirurgiju u Kliničkom bolničkom centru Split. Dan otvorenih vrata podrazumijeva preventivne preglede u svrhu ranog otkrivanja oralnog karcinoma koje su vršili specijalisti oralne medicine, oralne kirurgije i maksilofacijalni kirurzi, a organizira se kao dio tjedna svjesnosti o karcinomu usne šupljine, glave i vrata. Studenti šeste godine Studija dentalne medicine Medicinskog fakulteta u Splitu upitnike su dijelili pacijentima te su bili na raspolaganju ispitanicima za pomoć ili informacije prilikom ispunjavanja. Sudjelovalo je 187 ispitanika i svi ispitanici bili su punoljetni.

3.2. Anketni upitnik

Anketni upitnik sastoji se od pet stranica na kojem se nalaze devetnaest pitanja i za njegovo ispunjavanje bilo je potrebno 10-ak minuta.

Upitnik sadržava pitanja kojim se procjenjuju navike oralne higijene i svakodnevna prehrana ispitanika, kao i konzumiranje alkohola i duhana. Dio pitanja usredotočio se na ispitivanje stanja usne šupljine te postojanju mogućih tegoba usne šupljine te učestalosti i razlozima odlaska na pregled kod liječnika dentalne medicine. Pitanja koja se odnose na osobne podatke ispitanika su pitanja o dobi, spolu, sredini stanovanja i razini obrazovanja. Anketni upitnik nalazi se na kraju rada u **PRILOGU**.

3.3.Statistička obrada podataka

Svi prikupljeni podatci su analizirani koristeći računalni statistički program MedCalc (MedCalc Software, Ostend, Belgium, version 20.114). Normalnost distribucije je procijenjena koristeći Kolmogorov – Smirnovljev test. Sve kvalitativne varijable su prikazane kao cijeli broj i postotak, dok su kvantitativne prikazane kao srednja vrijednost i standardna devijacija ili medijan i interkvartilni raspon. Sve analize su bile deskriptivne.

4. REZULTATI

U istraživanju je sudjelovalo ukupno 187 ispitanika, od kojih je 61% žena i 39% muškaraca. Medijan dobi ispitanika bio je 67 godina (59,0 – 72,0). Zanimljiv podatak je da većina ispitanika, njih čak 61,5% kao visinu svog obrazovanja navodi završenu srednju školu.

Tablica 1. Sociodemografski podatci ispitivane populacije

Parametar	Ispitivani uzorak N=187
Spol (N, %)	
Muškarci	73 (39,0)
Žene	114 (61,0)
Mjesto prebivališta (N, %)	
Grad	169 (90,4)
Predgrađe	10 (5,3)
Selo	8 (4,3)
Dob (godine)	67,0 (59,0-72,0)
Koja je razina Vašeg obrazovanja?	
Nemam formalno obrazovanje	0 (0)
Predškolsko obrazovanje	0 (0)
Završena 4 razreda osnovne škole	1 (0,5)
Osnovna škola	1 (0,5)
Srednja škola	115 (61,5)
Fakultet	69 (36,9)
Poslijediplomski studij	1 (0,5)

Svi podatci su prikazani kao cijeli brojevi (postotak) ili medijan (interkvartilni raspon).

Tablica 2 opisuje odgovore na pitanja o stanju usne šupljine te o vlastitom stavu pacijenta o stanju svojih zubi i desni. Na pitanje „Koliko imate svojih prirodnih zubi?“ najčešći je odgovor „20 ili više zubi“ sa zastupljenošću od 52,4%. Na pitanja o terapiji mobilnim protetskim radovima, bilo da se radi o djelomičnim protezama, gornjoj ili donjoj potpunoj protezi, većina ispitanika se izjasnila da ne koriste pomične proteze (70,1%), (85%), (90,4%). Na pitanja o stanju vlastitih zubi i desni najviše ispitanika je odgovorilo da je stanje njihovih zubi dobro (28,9%), odnosno da je stanje njihovih desni dobro (36,9%).

Tablica 2. Stanje usne šupljine i stavovi ispitanika o stanju vlastite usne šupljine

Parametar	Ispitivani uzorak N=187
Koliko imate svojih prirodnih zubi?	
Nijedan	16 (8,6)
1-9 zubi	30 (16,0)
10-19 zubi	43 (23,0)
20 ili više zubi	98 (52,4)
Jeste li u posljednjih 12 mjeseci osjetili zubobolju ili nekakvu drugu bol i nelagodu u usnoj šupljini?	
Da	90 (48,1)
Ne	92 (49,2)
Ne znam	5 (2,7)
Nema odgovora	0 (0)
Nosite li djelomične proteze?	
Da	56 (29,9)
Ne	131 (70,1)
Nosite li potpunu gornju protezu?	
Da	28 (15,0)
Ne	159 (85,0)
Nosite li potpunu donju protezu?	
Da	18 (9,6)
Ne	169 (90,4)
Kako biste opisali stanje vaših zubi?	
Izvršno	5 (2,7)
Vrlo dobro	34 (18,2)
Dobro	54 (28,9)
Osrednje	48 (25,7)
Loše	29 (15,5)
Vrlo loše	11 (5,9)
Ne znam	6 (3,2)
Kako biste opisali stanje vaših desni?	
Izvršno	6 (3,2)
Vrlo dobro	28 (15,0)
Dobro	69 (36,9)
Osrednje	53 (28,3)
Loše	22 (11,8)
Vrlo loše	8 (4,3)
Ne znam	1 (0,5)

Svi podatci su prikazani kao cijeli brojevi (postotak).

Tablica 3 prikazuje odgovore na pitanja o provođenju oralne higijene kod ispitanika. Čak 132 (N=187) ispitanika navodi da zube pere dva ili više puta dnevno. Četkicu za zube koristi 96,3%, dok nitko od ispitanika nije naveo da koristi drveni ugljen. Na pitanje „Koristite li nešto drugo?“, njih 85,6% navodi da ne koriste neka druga dodatna sredstva kod provođenja oralne higijene. Gotovo svi ispitanici, njih 96,8% koriste zubnu pastu. Najveći broj ispitanika (48,1%) na pitanje „Znate li sadrži li vaša pasta za zube fluor?“ odgovara da ne zna.

Tablica 3. Provođenje oralne higijene

Parametar	Ispitivani uzorak N=187
Koliko često perete zube?	
Nikad	3 (1,6)
Jednom mjesečno	0 (0)
Jednom tjedno	4 (2,1)
2-6 puta tjedno	6 (3,2)
Jednom dnevno	42 (22,5)
Dva ili više puta dnevno	132 (70,6)
Koristite li četkicu za zube?	
Da	180 (96,3)
Ne	7 (3,7)
Koristite li drvene čačkalice?	
Da	18 (9,6)
Ne	169 (90,4)
Koristite li plastične čačkalice?	
Da	8 (4,3)
Ne	179 (95,7)
Koristite li zubni konac?	
Da	40 (21,4)
Ne	147 (78,6)
Koristite li drveni ugljen?	
Da	0 (0)
Ne	187 (100)
Koristite li drveni štapić za žvakanje/misvak?	
Da	0 (0)
Ne	187 (100)
Koristite li nešto drugo?	
Interdentarna četkica	12 (6,4)
Ne koristim dodatna sredstva	160 (85,6)
Vodica za ispiranje usta	6 (3,2)
Oralni tuš	3 (1,6)
Tekućina za proteze	2 (1,1)
Četkica za jezik	1 (0,5)
Soda bikarbona	1 (0,5)
Konopljino ulje	1 (0,5)
Tableta za ispiranje proteza	1 (0,5)
Ispiranje usta kamilicom	1 (0,5)
Koristite li zubnu pastu?	
Da	181 (96,8)
Ne	6 (3,2)
Koristite li zubnu pastu koja sadrži fluor?	
Da	81 (43,3)
Ne	16 (8,6)
Ne znam	90 (48,1)

Svi podatci su prikazani kao cijeli brojevi (postotak).

U **Tablici 4** nalazi se prikaz odgovora ispitanika na pitanja o učestalosti i razlozima odlaska ispitanika kod liječnika dentalne medicine. Na pitanje „Koliko je vremena prošlo od vašeg zadnjeg posjeta stomatologu?“, više od polovice ispitanika (57,2%) odgovorilo je da je od posjeta prošlo manje od 6 mjeseci. Razlog za odlasku liječniku je zastupljen je u jednakom postotku (31%) kod oba odgovora, da je razlog liječenje ili nastavak liječenja, odnosno bol ili problemi povezani sa usnom šupljinom.

Tablica 4. Procjena učestalosti i razloga odlaska liječniku dentalne medicine

Parametar	Ispitivani uzorak N=187
Koliko je vremena prošlo od vašeg zadnjeg posjeta stomatologu?	
Manje od 6 mjeseci	107 (57,2)
6-12 mjeseci	36 (19,3)
1-2 godine	21 (11,2)
3-5 godina	23 (12,3)
Nikad nisam bio/bila u stomatologa	0 (0)
Koji je bio razlog vašeg zadnjeg posjeta stomatologu?	
Savjetovanje	11 (5,9)
Bol ili problemi sa zubima, desnama ili usnom šupljinom	58 (31,0)
Liječenje / nastavak liječenja	58 (31,0)
Redoviti pregled / preventivni zahvat	56 (29,9)
Ne znam / ne sjećam se	4 (2,1)

Svi podatci su prikazani kao cijeli brojevi (postotak).

U **Tablici 5** prikazana je učestalost pojave tegoba vezanih uz stanje usne šupljine koje su se pojavljivale u zadnjih 12 mjeseci. Otežano odgrizanje, otežano žvakanje hrane i otežan govor nisu bili česta tegoba ispitanicima te je njih 67,4%, 69,5% i 86,1% navelo da nikada ne osjećaju takvu poteškoću. Suhoća usta je kod 15% ispitanika opisana kao prilično česta tegoba, dok je 16,6% njih navelo da je to njihova vrlo česta tegoba. Svi ostali odgovori vidljivi su u tablici 5.

Tablica 5. Tegobe vezane uz stanje usne šupljine kod ispitanika

Koliko često ste u zadnjih 12 mjeseci osjećali neke od navedenih tegoba?	Ne znam	Nikad	Ponekad	Prilično često	Vrlo često
Otežano odgrizanje hrane	1 (0,5)	126 (67,4)	39 (20,9)	9 (4,8)	12 (6,4)
Otežano žvakanje hrane	1 (0,5)	130 (69,5)	36 (19,3)	8 (4,3)	12 (6,4)
Otežan govor/izgovaranje riječi	2 (1,1)	161 (86,1)	16 (8,6)	5 (2,7)	3 (1,6)
Suhoću usta	0 (0)	65 (34,8)	63 (33,7)	28 (15,0)	31 (16,6)
Sram zbog izgleda vlastitih zubi	1 (0,5)	151 (80,7)	19 (10,2)	5 (2,7)	11 (5,9)
Napetost zbog tegoba sa zubima i usnom šupljinom	0 (0)	154 (82,4)	21 (11,2)	5 (2,7)	7 (3,7)
Izbjegavanje smijanja zbog problema sa zubima	0 (0)	169 (90,4)	11 (5,9)	1 (0,5)	6 (3,2)
Neispavanost	0 (0)	175 (93,6)	5 (2,7)	4 (2,1)	3 (1,6)
Odsustvo s radnog mjesta/bolovanje	0 (0)	183 (97,9)	4 (2,1)	0 (0)	0 (0)
Otežano obavljanje uobičajenih dnevnih radnji	0 (0)	183 (97,9)	3 (1,6)	1 (0,5)	0 (0)
Razdražljivost ili manjak strpljenja u odnosu prema bračnom drugu ili bližnjima	0 (0)	176 (94,1)	9 (4,8)	0 (0)	2 (1,1)
Smanjeno sudjelovanje u društvenim aktivnostima	0 (0)	181 (96,8)	4 (2,1)	1 (0,5)	1 (0,5)

Svi podatci su prikazani kao cijeli brojevi (postotak).

U **Tablici 6** nalazi se odgovori ispitanika na pitanja o učestalosti konzumiranja pojedinih namirnica i pića. Više od polovice ispitanika (57,8%) napisalo je da svježe voće konzumira svaki dan, a njih 63,6% navodi da limunadu i gazirana pića piju rijetko ili nikad. Svi ostali odgovori vidljivi su u tablici 6.

Tablica 6. Zastupljenost pojedinih namirnica u prehrani

Koliko često jedete ili pijete neke od navedenih namirnica/pića čak i u malim količinama?	Rijetko/nikad	Nekoliko puta mjesečno	Jednom tjedno	Nekoliko puta tjedno	Svaki dan	Nekoliko puta dnevno
Svježe voće	8 (4,3)	5 (2,7)	9 (4,8)	37 (19,8)	108 (57,8)	20 (10,7)
Kekse, kolače, kremaste kolače	37 (19,8)	26 (13,9)	26 (13,9)	55 (29,4)	41 (21,9)	2 (1,1)
Slatke pite, krušna peciva	48 (25,7)	27 (14,4)	14 (7,5)	36 (19,3)	57 (30,5)	5 (2,7)
Pekmez ili med	50 (26,7)	32 (17,1)	18 (9,6)	41 (21,9)	44 (23,5)	2 (1,1)
Žvakače gume sa šećerom	149 (79,7)	15 (8,0)	6 (3,2)	9 (4,8)	8 (4,3)	0 (0)
Slatkiše/bombone	104 (55,6)	34 (18,2)	12 (6,4)	20 (10,7)	16 (8,6)	1 (0,5)
Limunadu / Coca Colu ili druga gazirana pića	119 (63,6)	28 (15,0)	4 (2,1)	18 (9,6)	17 (9,1)	1 (0,5)
Čaj sa šećerom	116 (62,0)	16 (8,6)	7 (3,7)	21 (11,2)	26 (13,9)	1 (0,5)
Kavu sa šećerom	84 (44,9)	5 (2,7)	4 (2,1)	9 (4,8)	76 (40,6)	9 (4,8)

Svi podatci su prikazani kao cijeli brojevi (postotak).

U **Tablici 7** nalaze se odgovori ispitanika na pitanje o učestalosti konzumacije navedenih duhanskih proizvoda. Cigarete svaki dan konzumira 16,6% ispitanika, a lulu, duhan za žvakanje i duhan za šmrkanje svi ispitanici ne konzumiraju nikad.

Tablica 7. Prikaz konzumacije duhanskih proizvoda

Koliko često konzumirate neke od navedenih duhanskih proizvoda?	Nikad	Rijetko	Nekoliko puta mjesečno	Jednom tjedno	Nekoliko puta tjedno	Svaki dan
Cigarete	150 (80,2)	1 (0,5)	1 (0,5)	2 (1,1)	2 (1,1)	31 (16,6)
Cigare	185 (98,9)	1 (0,5)	1 (0,5)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Lulu	187 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Duhan za žvakanje	187 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Duhan za šmrkanje	187 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)

Svi podatci su prikazani kao cijeli brojevi (postotak).

U **Tablici 8** prikazani su odgovori na pitanje „Konzumirate li nešto drugo?“. Samo 3 ispitanika koriste električne cigare, dok ostali ne konzumiraju ništa drugo.

Tablica 8. Prikaz konzumacije duhanskih proizvoda kod ispitanika

Parametar	Ispitivani uzorak N=187
Konzumirate li nešto drugo?	
Ne konzumiram nešto drugo	184 (98,4)
Električna cigara	3 (1,6)

Svi podatci su prikazani kao cijeli brojevi (postotak).

Tablica 9 daje nam uvid u navike konzumiranja alkohola kod ispitanika. Njih 40,1% odgovara da nije konzumiralo alkohol posljednjih mjesec dana na dane kad su bili u prigodi, a njih 31% napisalo je da su konzumirali jedno piće. Pet ili više pića konzumiralo je troje ispitanika (1,6%).

Tablica 9. Učestalost konzumiranja alkohola u posljednjih mjesec dana

Parametar	Ispitivani uzorak N=187
Koliko ste u prosjeku popili alkoholnih pića na dane kad ste (u razdoblju od posljednjih mjesec dana) bili u prigodi konzumirati alkohol?	
Manje od jednog pića	17 (9.1)
1 piće	58 (31.0)
2 pića	24 (12.8)
3 pića	9 (4.8)
4 pića	1 (0.5)
5 ili više pića	3 (1.6)
Nisam pio alkohol u zadnjih mjesec dana	75 (40.1)

Svi podatci su prikazani kao cijeli brojevi (postotak).

Većini ispitanika (79,7%) liječnik dentalne medicine dostupan je u krugu od 2 kilometara. Zanimljiv podatak je da 44,9% ispitanika navodi da ih u djetinjstvu roditelji nisu vodili liječniku dentalne medicine.

Tablica 10. Udaljenost do prvog stomatologa i odlasci liječniku u djetinjstvu

Parametar	Ispitivani uzorak N=187
Koliko procjenjujete udaljenost prvog stomatologa od adrese Vašeg prebivališta?	
Od 0-2 km	149 (79,7)
Od 2-10 km	33 (17,6)
10 i više	5 (2,7)
Jesu li Vas roditelji vodili stomatologu u predškolskoj/školskoj dobi?	
Da	103 (55,1)
Ne	84 (44,9)

Svi podatci su prikazani kao cijeli brojevi (postotak).

5. RASPRAVA

Oralno zdravlje neodvojivo je od općeg zdravlja te čini veliki čimbenik u određivanju kvalitete života. (2, 3) Cilj našeg istraživanja bio je procijeniti stavove i navike o vlastitom oralnom zdravlju pacijenata koji su se odazvali na pregled u svrhu ranog otkrivanja potencijalno malignih promjena usne šupljine. Pregledi su se provodili u sklopu Dana otvorenih vrata u Kliničkom bolničkom centru Split. Istraživanje se provodilo u travnju 2022. i 2023. godine i sudjelovalo je 187 ispitanika. Ispitanicima su podijeljeni anketni upitnici koji su dio MADE projekta međunarodne suradnje. Upitnici su sadržavali 19 pitanja kojima se procjenjivalo stanje usne šupljine, oralno-higijenske navike, prehrana, konzumiranje alkohola, pušenje te razlozi i redovitost odlasku liječniku kod ispitanika.

Najviše ispitanika opisalo je zdravlje svojih zubi i desni s odgovorom „dobro“. Ipak, gotovo polovica ispitanika navelo je da su u posljednjih 12 mjeseci osjetili zubobolju ili nekakvu drugu bol i nelagodu u usnoj šupljini. Većina ispitanika je na gotovo sva pitanja o tegobama povezanih sa usnom šupljinom odgovarala da tegobe ne osjećaju nikad, a suhoća usta je najčešća tegoba koja se javlja vrlo i poprilično često. Više od polovice ispitanika navelo je da imaju 20 ili više zubi prisutnih u usnoj šupljini. Istraživanje u Japanu, u okolici Kyota, koje je promatralo povezanost broja zubi prisutnih u usnoj šupljini i oralno zdravlje kod pacijenata koji su se odazvali na liječnički pregled na poslu, zabilježilo je podatke u kojima su pacijenti naveli da je njihov prisutan broj zubi 25.1 ± 5.1 (18). Može se zaključiti da velik broj ispitanika navodi da ima 20 i više prisutnih zubi i da najčešće na pitanja o tegobama odgovaraju da ih nemaju, stoga je stav više od polovice ispitanika da je stanje njihove usne šupljine dobro, razumljivo. Drugi najzastupljeniji odgovor kod pitanja o stanju i zubi i desni je „osrednje“, a u pozadini tog odgovora moguće da su već navedena bol, nelagoda te suhoća usta.

Jedan od sporednih ciljeva bio je procijeniti oralno – higijenske navike ispitanika. Najviše ispitanika tvrdi da zube peru 2 ili više puta dnevno, dok njih 22,5% zube peru jednom dnevno. Samo 3 ispitanika tvrde da nikada ne peru zube i taj odgovor je vrlo vjerojatno povezan sa nošenjem mobilnih protetskih naprava. Gotovo svi ispitanici prilikom čišćenja zubi koristi četkicu za zube, a interdentalnu četkicu, koja se smatra za visoko učinkovito sredstvo oralne higijene (6), koristi samo 12% ispitanika. Istraživanje provedeno od 1988. do 2009. godine u trima zemljama, Engleskoj, Walesu i Sjevernoj Irskoj, ispitalo je stanje dentalnog zdravlja u odraslih. Zabilježili su podatke o učestalosti pranja zubi te je u istraživanju pokazano da je prema podacima iz 2009.-te godine u Engleskoj i Sjevernoj Irskoj 75%, a u Walesu 71% ispitanika pralo zube dvaput dnevno (19). Također, u istraživanju iz

2009.-te 21% ispitanika navodi korištenje zubnog konca u održavanju oralne higijene, što je vrlo sličan postotak kao kod ispitanika u našem istraživanju (21,4%). Usporede li se ti podatci s podacima u našem istraživanju, može se zaključiti da naši ispitanici nemaju u potpunosti zadovoljavajuće oralno-higijenske navike. S obzirom na to da je istraživanje u ovim trima zemljama provedeno prije 14 godina, bilo bi za očekivati da će naši ispitanici danas imati veću svijest o važnosti oralne higijene. Iako najviše ispitanika pere zube dva ili više puta dnevno, istraživanje je pokazalo da u velikoj mjeri ne koriste dodatna sredstva poput zubnog konca i interdentalne četkice, iz čega se može zaključiti da je općoj populaciji potrebna edukacija i podizanje svijesti o važnosti i dobrobitima dodatnih sredstava. Također, gotovo polovica ispitanika ne zna sadrži li zubna pasta koju koriste fluor, što ide u prilog potrebi za edukacijom.

Zbog velike važnosti prehrane u održavanju oralnog zdravlja (2), sporedni cilj istraživanja bio je i procijeniti kvalitetu prehrane ispitanika. Limunadu i gazirana pića svaki dan konzumira svega 9,1% ispitanika, dok većina ispitanika navodi da ih ne konzumiraju nikada, odnosno da ih konzumiraju rijetko. S obzirom da su kiseli voćni sokovi i gazirana pića napitci koji doprinose većem riziku od dentalne erozije (9), to što ih većina ispitanika izbjegava, dapače ne konzumira nikada, ide u prilog njihovom dobrim prehrambenim navikama. Slatkiši i bomboni su također slabije zastupljeni u prehrani ispitanika. Kekse i kolače svakodnevno jede 21,9% ispitanika, a slatke pite i krušna peciva 30,5%. Prehrana bogata kolačima, slatkim pitama i keksima podrazumijeva veliki unos ugljikohidrata koji posljedično povećavaju rizik od nastanka karijesa i drugih bolesti (9). Veliki postotak ispitanika svaki dan jede svježe voće. S obzirom na rezultate našeg istraživanja, može se zaključiti da je u prehrani ispitanika zastupljeno dovoljno voća, a da ispitanici izbjegavaju konzumaciju slatkiša, žvakaćih guma sa šećerom, kave i čaja sa šećerom te gaziranih i kiselih pića. Ti rezultati su povoljni glede održavanja oralnog zdravlja. Ipak, konzumacija kolača, slatkih piti i meda svakodnevno ili nekoliko puta tjedno znači prehrana bogata ugljikohidratima, što upućuje na zaključak da bi ispitanici trebali poboljšati svoje prehrambene navike i da su potrebne edukacije i savjetovanja o važnosti prehrane na zdravlje.

Konzumacija alkohola danas je u porastu i predstavlja javnozdravstveni problem diljem svijeta (14). Prilikom procjenjivanja navika konzumiranja alkohola, najčešći odgovor bio je da ispitanici u zadnjih mjesec dana nisu konzumirali alkohol (40,1%). Sljedeći najčešći odgovori su bili jedno piće i manje od jednog pića. Samo 3 ispitanika odgovorila su da su u zadnjih mjesec dana popili 5 ili više pića kad su bili u prilici konzumirati alkohol. Istraživanje

provedeno u Samoju koje je uključivalo odraslo stanovništvo, a koje je ispitivalo utjecaj konzumacije alkohola na zdravlje i svakodnevni život čovjeka, iznijelo je podatke da je gotovo 75% njihovih ispitanika konzumiralo alkohol u prekomjernoj mjeri više od jednom u zadnjih mjesec dana. U tom istraživanju, prekomjerno konzumiranje alkohola definirano je kao konzumacija više od 4 pića za žene i konzumacija više od 5 pića za muškarce (20). S obzirom na sve direktne ili indirektno negativne posljedice koje alkohol ostavlja na ljudsko zdravlje (13,14), može se zaključiti da su podatci dobiveni od naših ispitanika povoljni i da većina ispitanika nema štetnu naviku prekomjerne konzumacije alkohola.

Pušenje duhana veliki je izazov za zdravlje na svjetskoj razini pa je procjena postoje li i kakve su štetne navike ispitanika vezane uz pušenje bio još jedan sporedni cilj istraživanja (10). Cigarete svaki dan puši 16,6% ispitanika, dok ih većina cigarete ne konzumira nikada. U već spomenutom istraživanju iz 2009.-te godine, 22% ispitanika su se izjasnili kao pušači (19). Također, u istraživanju provedenom u Japanu u kojem su nasumičnim odabirom poslali upitnike liječnicima dentalne medicine i ispitivali zastupljenost pušača među njihovim odraslim pacijentima, 25,1% ispitanika se izjasnilo da svakodnevno puši (21). U ovom istraživanju samo 3 pacijenta navela su da koriste električne cigarete, što je s obzirom na njihovu sve veću popularnost (11), dobar rezultat i ide u prilog dobrim navikama povezanih s oralnim zdravljem u naših ispitanika. Među našim ispitanicima ima svega 16,6% pušača cigareta koji puše svakodnevno pa se toliko malen postotak korištenja električnih cigareta (1,6%) može povezati s informacijom da se one danas često koriste kao prijelazno sredstvo ka prestanku pušenja pa ih pušači nerijetko konzumiraju paralelno s konvencionalnim cigaretama (11). Danas, kad je broj pušača u svijetu u porastu (10, 11), ovi rezultati upućuju na zaključak da ispitanici u ovom istraživanju imaju razvijenu svijest o štetnosti pušenja pa je to mogući razlog zašto nemaju tu štetnu naviku.

Smatra se da pacijenti koji redovito odlaze na preglede kod liječnika dentalne medicine imaju povoljnije stavove i ponašanje prema oralnom zdravlju i dentalnom liječenju u odnosu na pacijente koji su neredoviti i koji odlaze kod liječnika samo kad dođe do boli ili drugih problema povezanih sa usnom šupljinom (19). Ispitanici su u najvećem postotku posjetili liječnika prije manje od 6 mjeseci što je povoljan rezultat. Istraživanje provedeno u Japanu u okolini Kyota navodi da 89,8% ispitanika odgovara da nisu nedavno posjetili liječnika dentalne medicine (18). Razlog odlaska liječniku kod naših ispitanika u 56% slučajeva je bio redoviti pregled/preventivni zahvat, što upućuje na činjenicu da ispitanici obavljaju redovite preglede. Istraživanje koje je opisivalo navike odraslih dentalnih

pacijenata Ujedinjenog Kraljevstva navodi da je 61% njihovih ispitanika odgovorilo da odlaze kod liječnika na redovite preglede (19). U procesu nekog oblika liječenja kod liječnika dentalne medicine je 58 ispitanika (31%), dok je jednak broj ispitanika posjetio liječnika zbog nekog oblika boli povezanog uz usnu šupljinu. Bez obzira na razloge odlasku liječnika dentalne medicine, bilo da je to redoviti pregled, liječenje ili bol, većina ispitanika (76,5%) ipak je u zadnjih godinu dana posjetila svog liječnika, što je važan pokazatelj njihova stava i brige o oralnom zdravlju. Taj podatak dobiva na važnosti kada se promotri rezultat da malo manje od polovice ispitanika nije imalo naviku odlaska liječniku u predškolskoj i školskoj dobi, odnosno njihovi roditelji ih u toj dobi nisu redovito vodili liječniku. Udaljenost od prvog stomatologa do adrese prebivališta je u visokom postotku manja od 2 kilometra, što se može povezati s podatkom da njih 90,4% živi u gradu gdje je očekivana dobra dostupnost dentalne skrbi.

6. ZAKLJUČCI

Na temelju provedenog istraživanja može se zaključiti:

1. Velik broj ispitanika (70,6%) pere zube dvaput ili više puta na dan, ali većina njih ne koristi dodatna sredstva za održavanje oralne higijene.
1. U prehrani ispitanika zastupljeno je voće, ali i hrana bogata ugljikohidratima koja povećava rizik od dentalnog karijesa i drugih bolesti.
2. Većina ispitanika nema štetnu naviku pušenja konvencionalnih (83,4%) i električnih cigareta (98,4%).
3. Prekomjerno konzumiranje alkohola nije zastupljeno među ispitanicima.
4. Ispitanici u velikoj mjeri (57,2%) redovito posjećuju liječnika dentalne medicine.

7. POPIS CITIRANE LITERATURE

1. Fiorillo L. Oral health: The first step to well-being. *Medicina*. 2019; 55(10):676. Dostupno na: <http://dx.doi.org/10.3390/medicina55100676>
2. Tadin A, Poljak Guberina R, Domazet J, Gavic L. Oral hygiene practices and oral health knowledge among students in Split, Croatia. *Healthcare*. 2022;10(2):406. Dostupno na: <http://dx.doi.org/10.3390/healthcare10020406>
3. Glick DMW M, Kleinman DV, Vujicic M, Watt RG, Weyant RJ. A new definition for oral health developed by the FDI World Dental Federation opens the door to a universal definition of oral health. *BRITISH DENTAL JOURNAL*. 2016;221(12):792-3
4. Division of Oral Health NCfCDPaHP. Oral Health Conditions. [web article] 2022 [updated April 6, 2022]; Dostupno na: <https://www.cdc.gov/oralhealth/conditions/index.html>. (4)
5. Choo A, Delac DM, Messer LB. Oral hygiene measures and promotion: review and considerations. *Aust Dent J*. 2001;46(3):166-73. doi: 10.1111/j.1834-7819.2001.tb00277.x. PMID: 11695154.
6. Sälzer S, Graetz C, Dörfer CE, Slot DE, Van der Weijden FA. Contemporary practices for mechanical oral hygiene to prevent periodontal disease. *Periodontol* 2000. 2020;84(1):35-44. doi:10.1111/prd.12332
7. Cena H, Calder PC. Defining a healthy diet: Evidence for the role of contemporary dietary patterns in health and disease. *Nutrients* [Internet] 2020;12(2):334. Dostupno na: <http://dx.doi.org/10.3390/nu12020334> (7)
8. Moynihan P. The interrelationship between diet and oral health. *Proc Nutr Soc*. 2005; 64(4):571-80. doi:10.1079/pns2005431 (8)
9. Salas MM, Nascimento GG, Vargas-Ferreira F, Tarquinio SB, Huysmans MC, Demarco FF. Diet influenced tooth erosion prevalence in children and adolescents: Results of a meta-analysis and meta-regression. *J Dent*. 2015;43:865-75 (9)
10. More AB, Rodrigues A, Sadhu BJ. Effects of smoking on oral health: Awareness among dental patients and their attitude towards its cessation. *Indian J Dent Res*. 2021;32(1):23-6. doi: 10.4103/ijdr.IJDR_711_18. PMID: 34269231. (10)
11. Holliday R, Chaffee BW, Jakubovics NS, Kist R, Preshaw PM. Electronic cigarettes and oral health. *J Dent Res*. 2021; 100(9):906-13. doi: 10.1177/00220345211002116. Epub 2021 Mar 25. PMID: 33764176; PMCID: PMC8293737. (11)
12. Ford, P. J., Rich, A. M. Tobacco Use and Oral Health. *Addiction*. 2021;116: 3531–3540. <https://doi.org/10.1111/add.15513> (12)

13. Çetinkaya H, Romaniuk P. Relationship between consumption of soft and alcoholic drinks and oral health problems. *Cent Eur J Public Health*. 2020;28(2):94-102 (13)
14. Khairnar MR, Wadgave U, Khairnar SM. Effect of alcoholism on oral health: a review. *J Alcohol Drug Depend*. 2017;5(3):266. doi 10.4172/2329-6488.1000266 (14)
15. Lopes RT, Neves ÉTB, Gomes MC, Paiva SM, Ferreira FM, Granville-Garcia AF. Family structure, sociodemographic factors and type of dental service associated with oral health literacy in the early adolescence. *Ciênc Saúde Coletiva*. 2021;26:5241–50. <https://doi.org/10.1590/1413-812320212611.3.34782019>. (15)
16. Cianetti S, Lombardo G, Lupatelli E i sur. Dental caries, parents educational level, family income and dental service attendance among children in Italy. *Eur J Paediatr Dent*. 2017;18(1):15-18. doi:10.23804/ejpd.2017.18.01.03 (16)
17. Schmidt-Westhausen, A, Bornstein, M. Oral medicine. Federal health sheet. 2011;54:1061–5. <https://doi.org/10.1007/s00103-011-1329-7> (17)
18. Matsui D, Yamamoto T, Nishigaki M, Miyatani F, Watanabe I, Koyama T i sur. Validity of self-reported number of teeth and oral health variables. *BMC Oral Health*. 2016;17(1):17. doi: 10.1186/s12903-016-0248-2. PMID: 27422287; PMCID: PMC4947278. (18)
19. Ill K, Chadwick B, Freeman R i sur. Adult Dental Health Survey 2009: relationships between dental attendance patterns, oral health behavior and the current barriers to dental care. *Br Dent J*. 2013;214:25–32. <https://doi.org/10.1038/sj.bdj.2012.1176> (19)
20. Jiang JJ, Reupena SM, Naseri T, Swift RM, McGeary JE, McGarvey ST. Alcohol Consumption among Samoan Adults in 2010: Patterns, Correlates and Health Implications. *Alcohol Alcohol*. 2020;55(6):681-689. doi:10.1093/alcalc/agaa066 (20)
21. Ojima M, Hanioka T, Tanaka H. Necessity and readiness for smoking cessation intervention in dental clinics in Japan. *J Epidemiol*. 2012;22(1):57-63. doi:10.2188/jea.je20110038 (21)

8. SAŽETAK

Cilj: Svrha ovog istraživanja bila je procijeniti stavove i navike vezane uz oralno zdravlje pacijenata koji su se odazvali na pregled u svrhu ranog otkrivanja potencijalno malignih promjena usne šupljine.

Materijali i metode: Istraživanje je provedeno na Katedri za oralnu medicinu i parodontologiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Splitu. Sudjelovali su pacijenti koji su se odazvali na Dan otvorenih vrata koji se održavao u Kliničkom bolničkom centru Split u travnju 2022. i 2023. godine. Ispitanici su popunjavali anketne upitnike koji su dio MADE projekta međunarodne suradnje. Sudjelovalo je 187 ispitanika.

Rezultati: Zdravlje svojih zubi i desni ispitanici najčešće opisuju kao „dobro“. Najviše njih pere zube dva puta ili više tjedno, a gotovo polovica ne zna sadrži li njihova pasta na zube fluor. 57,2% ispitanika posjetilo je liječnika dentalne medicine prije manje od 6 mjeseci, a gotovo trećina za razlog odlaska navodi redoviti pregled. Najčešća tegoba kod ispitanika koja se javlja vrlo često je suhoća usta. Najčešće namirnice koje pacijenti konzumiraju svaki dan su voće (57,8%), slatke pite i krušna peciva (30,5%) i kavu sa šećerom (40,6%). Svakodnevno cigarete puši 16,6% ispitanika. U zadnjih mjesec dana u trenutku provođenja ankete kod prigode konzumiranja alkohola 5 i više pića konzumiralo je 1,6% ispitanika. Većina ispitanika živi u gradu (90,4%) i liječnik dentalne medicine im je dostupan na udaljenosti manjoj od 2 kilometra (79,7%).

Zaključak: Ispitanici redovito provode oralnu higijenu (70,6%), ali potrebna je edukacija o korištenju dodatnih sredstava, kao međuzubne četkice i zubnog konca. U prehrani ispitanika zastupljena je u velikoj mjeri hrana bogata ugljikohidratima, stoga je potrebna edukacija i korekcija prehrana ispitanika. Pušenje i konzumiranje alkohola nije u većoj mjeri zastupljeno među ispitanicima. Ispitanici (57,2%) su redoviti na pregledima kod liječnika dentalne medicine.

Ključne riječi: oralno zdravlje, oralna higijena, prehrana, konzumacija alkohola, pušenje, pregledi

9. SUMMARY

Diploma thesis title: Attitudes on own oral health of patients who attended the examination for the purpose of early detection of potentially malignant changes in the oral cavity.

Objective: The purpose of this research was to assess the attitudes and habits of oral health of persons who attended the examination for the purpose of early detection of potentially malignant changes in the oral cavity.

Materials and methods: The research was conducted at the Department of Oral Medicine and Periodontology, Faculty of Medicine, University of Split. Patients who responded to the “Open Day” held at the Split Clinical Hospital Center in April 2022 and 2023 participated. Respondents filled out questionnaires that are part of the MADE project of international cooperation. 187 respondents participated.

Results: Respondents most often describe the health of their teeth and gums as "good". Most of them brush their teeth twice or more a week, and almost half do not know whether their toothpaste contains fluoride. 57.2% of the respondents visited a dental doctor less than 6 months ago, and almost a third of them had written that a regular examination is the reason for visiting. Dry mouth is the most common complaint among respondents that occurs very often. The most common foods that patients consume every day are fruit (57.8%), sweet pies and pastries (30.5%) and coffee with sugar (40.6%). 16.6% of respondents smoke cigarettes every day. In the last month, at the time of the survey, 1.6% of the respondents consumed 5 or more drinks on the occasion of alcohol consumption. Most respondents live in the city (90.4%) and a dental doctor is available to them at a distance of less than 2 kilometers (79.7%).

Conclusion: The respondents regularly practice oral hygiene (70,6%), but education is needed on the use of additional oral hygiene tools, such as an interdental brush and dental floss. Food rich in carbohydrates is represented to a large extent in the diet of the respondents, therefore education and correction of the diet of the respondents is necessary. Smoking and alcohol consumption are not widely spread among the respondents. The respondents (57,2%) have regular dental check-ups.

Key words: oral health, oral hygiene, nutrition, alcohol consumption, smoking habits, dental check-up

10. ŽIVOTOPIS

OBRAZOVANJE

- 2005. – 2013. Osnovna škola „Blatine – Škrape“, Split
- 2013. – 2017. Prirodoslovno – matematička gimnazija, Split
- 2017. – 2023. Medicinski fakultet Sveučilišta u Splitu, Studij dentalne medicine

ZNANJA I VJEŠTINE

- Engleski jezik
- Dobitnica Dekanove nagrade za akademsku godinu 2020./2021.
- Članica projekta „PreventiST – projekt edukacije djece i odraslih o oralnom zdravlju“
- Sudjelovanje na 1. proljetnom kongresu studenata dentalne medicine u Osijeku, (Osijek, 2022.)
- Sudjelovanje u organizaciji 1. kongresa studenata dentalne medicine Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Splitu (Split, 2022.)
- Sudjelovanje na 9. međunarodnom kongresu Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (Dubrovnik, 2023.)
- Volonter na „Danima oralnog zdravlja“ 2022. i 2023. g. u organizaciji Studija dentalne medicine u Splitu

11. PRILOG

Medicinski fakultet, Sveučilište u Splitu
Šoltanska 2
21000 Split
Hrvatska

UPITNIK O ORALNOM ZDRAVLJU

1. Demografski podatci:

Identifikacijski broj upitnika:

Spol: muško (1) / žensko (2)

Lokacija (sredina stanovanja): grad (1) / predgrađe (2) / selo (3)

2. Koliko imate godina?

3. Koliko imate svojih prirodnih zubi?

- Nijedan
- 1 - 9 zubi
- 10 - 19 zubi
- 20 ili više zubi

4. Jeste li u posljednjih 12 mjeseci osjetili zubobolju ili nekakvu drugu bol i nelagodu u usnoj šupljini?

- Da
- Ne
- Ne znam
- Nema odgovora

5. Nosite li pomične proteze?

- Djelomična proteza DA NE
- Potpuna gornja proteza DA NE
- Potpuna donja proteza DA NE

6. Kako biste opisali stanje vaših zubi i desni?

[„izvrsno“, „vrlo dobro“, „dobro“, „osrednje“, „loše“ ili „vrlo loše“]

ZUBI: Izvrsno Vrlo dobro Dobro Osrednje Loše Vrlo loše Ne znam

DESNI: Izvrsno Vrlo dobro Dobro Osrednje Loše Vrlo loše Ne znam

The project is co-financed by ERDF and IPA II funds of the European Union.

This publication has been produced with the assistance of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of UNIMO and can in no way be taken to reflect the views of the European Union.

Medicinski fakultet, Sveučilište u Splitu
Šoltanska 2
21000 Split
Hrvatska

7. Koliko često perete zube?

- Nikad
- Jednom mjesečno
- Jednom tjedno
- 2 – 6 puta tjedno
- Jednom dnevno
- Dva ili više puta dnevno

8. Što od navedenoga koristite za pranje/čišćenje zubi?

- Četkicu za zube DA NE
- Drvene čačkalice DA NE
- Plastične čačkalice DA NE
- Zubni konac DA NE
- Drveni ugljen DA NE
- Drveni štapić za žvakanje / misvak DA NE
- Nešto drugo (Pojasnite): _____

9. a) Koristite li zubnu pastu?

DA NE

b) Koristite li zubnu pastu koja sadrži fluor?

DA NE NE ZNAM

10. Koliko je vremena prošlo od vašeg zadnjeg posjeta stomatologu?

- Manje od 6 mjeseci
- 6-12 mjeseci
- Više od godinu dana, ali manje od dvije godine
- Više od dvije godine, ali manje od 5 godina
- Nikad nisam bio/bila u stomatologa

11. Koji je bio razlog vašem zadnjem posjetu stomatologu?

- Savjetovanje
- Bol ili problemi sa zubima, desnima ili usnom šupljinom
- Liječenje / nastavak liječenja
- Redoviti pregled / preventivni zahvat
- Ne znam / ne sjećam se

12. S obzirom na stanje vaših zubi i usne šupljine, koliko često ste u zadnjih 12 mjeseci osjećali neke od navedenih tegoba?

[Vrlo često (4) Prilično često (3) Ponekad (2) Nikad (1) Ne znam (0)]

Otežano odgrizanje hrane

Otežano žvakanje hrane

Otežan govor / izgovaranje riječi

Suhoću usta

Sram zbog izgleda vlastitih zubi

Napetost zbog tegoba sa zubima i usnom šupljinom

Izbjegavanje smijanja zbog problema sa zubima

Neispavanost

Odsustvo s radnog mjesta / bolovanje

Otežano obavljanje uobičajenih dnevnih radnji

Razdražljivost ili manjak strpljenja u odnosu prema bračnom drugu ili bližnjima

Smanjeno sudjelovanje u društvenim aktivnostima

13. Koliko često jedete ili pijete neke od navedenih namirnica/pića čak i u malim količinama?

[Nekoliko puta dnevno (6) Svaki dan (5) Nekoliko puta tjedno (4) Jednom tjedno (3) Nekoliko puta mjesečno (2) Rijetko/nikad (1)]

Svježe voće

Kekse, kolače, kremaste kolače

Slatke pite, krušna peciva

Pekmez ili med

Žvakaće gume sa šećerom

Slatkiše / bombone

Limunadu / Coca Colu ili druga gazirana pića

Čaj sa šećerom

Kavu sa šećerom

Medicinski fakultet, Sveučilište u Splitu
Šoltanska 2
21000 Split
Hrvatska

14. Koliko često konzumirate neke od navedenih duhanskih proizvoda?

[Svaki dan (6) Nekoliko puta tjedno (5) Jednom tjedno (4) Nekoliko puta mjesečno (3) Rijetko (2) Nikad (1)]

Cigarete

Cigare

Lulu

Duhan za žvakanje

Duhan za šmrkanje

Nešto drugo

15. Koliko ste u prosjeku popili alkoholnih pića na dane kad ste (u razdoblju od posljednjih mjesec dana) bili u prigodi konzumirati alkohol?

Manje od jednog pića

1 piće

2 pića

3 pića

4 pića

5 ili više pića

Nisam pio/pila alkohol u zadnjih mjesec dana

16. Znete li udaljenost prvog stomatologa od adrese Vašeg prebivališta/boravišta. Ako da, kolikom je procjenjujete: od 0-2 km, od 2-10 km, 10 i više?

17. Jesu li Vas roditelji vodili stomatologu u predškolskoj/školskoj dobi? da/ne

18. Putem kojih kanala se informirate o Vašem oralnom zdravlju:

direktnim putem od stručnjaka/stomatologa

putem TV-a

interneta

društvenih mreža

nekim drugim putem (navedite kojim)

Medicinski fakultet, Sveučilište u Splitu
Šoltanska 2
21000 Split
Hrvatska

19. Koju razinu obrazovanja imate?

- Nemam formalno obrazovanje
- Samo predškolsko obrazovanje
- Završena 4 razreda osnovne škole
- Završena osnovna škola
- Završena srednja škola
- Završen fakultet
- Završen poslijediplomski studij

(*Po potrebi umetnuti kategorije prema zemlji u kojoj se provodi istraživanje)

Ispunili ste naš upitnik – zahvaljujemo na suradnji!

Godina:

Mjesec:

Dan:

Ispitivač:

Županija:

Država:

8 7 6 5 4 3 2 1

1 2 3 4 5 6 7 8

8 7 6 5 4 3 2 1

1 2 3 4 5 6 7 8